

השיחה השבועית

הרב ירון ראובן שליט"א

פרשת
חקת

הרב ירון ראובן שליט"א

YaronBeEzratHaShem.org

פְּרִשֶׁת חֻקַּת

חֻקַּת הַתּוֹרָה

פְּרִשֶׁת חֻקַּת פּוֹתַחַת בַּפְּסוּק "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה" - הַפְּרִשָּׁה שְׁעוֹסֶקֶת בַּפְּרִשֶׁת פָּרָה אֲדָמָה תֹאכֶה כִּ"זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה", וּכְבָר הִקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים (עֵין שֶׁל"ה פְּרִשֶׁת חֻקַּת תּוֹרָה אִזְרָא, כָּלִי יִקְרַ פְּרִשֶׁת חֻקַּת פָּרָה יֵט פְּסוּק ב) שֶׁהִיָּה צָרִיךְ לֹאמַר זֹאת חֻקַּת הַפְּרָה! וּמִפְּנֵי מָה קָרָא לַפְּרִשָּׁה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה?

וְהַהֲבִדֵל בֵּין חֻק לְמִשְׁפָּט הוּא, שֶׁהַחֻק הוּא לֹא טַעַם, חֻקָּה חֻקָּתִי, גְּזֵרָה גְּזֵרָתִי, וְאֵין לָךְ רְשׁוּת לְהִרְהֹר אַחֲרֶיהָ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה פְּרִשֶׁת חֻקַּת פְּרִשָּׁה יֵט סִימָן א), לְעֵמֶת זֶה הַמִּשְׁפָּט נִקְרָא הַדִּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְהַשְׁגָּה.

וּבִאֲמַת גַּם הַמִּשְׁפָּטִים שֶׁנִּרְאִים לָנוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ הַשְׁגָּה בָּהֶם, אֵין לָנוּ אֶת עֹמֶק הַהֲבִנָּה בְּתַכְלִית וְטַעַם הַדְּבָרִים, וְגַם אוֹתָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לֹא בְּגִלְל שֶׁהַשֹּׁכֵל מְחִיב, אֲלָא מִכִּיּוֹן שֶׁזֶה רְצוֹן הַשֵּׁם, וְאִפְּלוּ שֶׁיֵּשׁ טַעַמִּים שׁוֹנִים לְמִצְוֹת שֶׁכְּתוּבוּ רַבּוּתֵנוּ הֵם רַק לְהַרְגִּיעַ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה, אֲבָל הַטַּעַמִּים הָאֲמִתִּיִּים נִסְתָּרִים מֵאֵתָנוּ (עֵין בְּסִפֵּר הַחֲנוּךְ בַּהֲקִדְמָה לְסִפְרוֹ הָעֵרַת הַמַּחֲבֵר דְּבוּר הַמַּתְחִיל וְדַעַתִּי, וּבַמִּצְוָה קִיז), וְאַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם מִבֵּין שֶׁכָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה הֵם חֻקִּים, הוּא יָכוֹל לְהִתְבּוֹנֵן וּלְתַתּ בָּהֶם טַעַם לְשִׁבַּח קִצֵּת לְשִׁכּוֹל הָאֲנוּשִׁי. וְרָמְזוּ לָזֶה מֵאֲמֹר הַכָּתוּב "כִּי חֻק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב" (תְּהִלִּים פֹּא, ה), שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם מִבֵּין שֶׁחֻק לְיִשְׂרָאֵל הוּא - שֶׁכָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה הֵם חֻקִּים, הוּא יָכוֹל לְהִבִּין וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּאֵילוּ מִצְוֹת יֵשׁ גַּם הַבְּנָה מְסִימַת עַל פִּי הַשֹּׁכֵל הָאֲנוּשִׁי, וְזֶה "מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב".

פְּרִשְׁת חֻקַּת

לְזֶה רִמְזָה הַתּוֹרָה בְּאַמְרָה "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה" - הַחֻקָּה הַיָּא לֹא רַק בְּפְרִשְׁת פְּרָה אָדָמָה, אֲלָא בְּכָל הַתּוֹרָה, וְהִסְבִּיחַ שְׁשׁוּמְרִים אֶת כָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה, גַּם אֶת הַמִּצְוֹת הַשְּׁכָלִיּוֹת, הַיָּא אֲךָ וְרַק לַעֲשׂוֹת נִחַת רוּחַ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁצִוָּה עַל כֵּךְ - שְׁאַמְרִיתִי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי (סְפָרִי בַּמִּדְבָּר פְּרִשְׁת שְׁלַח פִּסְקָא קִז).

קֶרַח וּפְרָה אָדָמָה

וְאִם נִתְבַּוְּנָן גַּם בְּסֹדֶר הַפְּרָשִׁיּוֹת נִרְאָה, שְׁפְרִשְׁת חֻקַּת בָּאָה אַחֲרֵי פְרִשְׁת קֶרַח, וְהִסְבִּיחַ לְזֶה, שְׁפְרִשְׁת חֻקַּת בָּאָה לַעֲנוֹת עַל הַטְעָנוֹת שֶׁל קֶרַח וְכַפִּי שֶׁהַמִּדְרָשׁ (מִשְׁלִי בּוֹבֵר פְּרִשָּׁה יֵא סִימָן כז) מְסַפֵּר, שֶׁכְּשָׁבָא קֶרַח מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, אָמְרָה לוֹ אֲשֶׁתּוֹ: מָה הִלְכָּה חֲדָשׁ לָכֶם מִשֶּׁה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ? אָמַר לָהּ: פֶּרֶשׁ לָנוּ עַל מַעֲשֵׂה הַתְּכֵלֶת. אָמְרָה לוֹ: מַעֲשֵׂה הַתְּכֵלֶת מַהוּ? אָמַר לָהּ: כֵּךְ דִּרְשׁ וְאָמַר נֶאֱמַר לִי מִפִּי הַגְּבוּרָה שֶׁתַּעֲשׂוּ לָכֶם צִיצִית עַל כִּנְפֵי בְּגָדֵיכֶם, וְכִדִּי שְׁיִהֵא חוּט אֶחָד תְּכַלֶּת, שְׁנֶאֱמַר "וְנִתְּנוּ עַל צִיצִת הַכֹּהֵן פֶּתִיל תְּכֵלֶת" (בַּמִּדְבָּר טו, לח), בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיְתָה מִשְׁחָקָת וְאוֹמֶרֶת לוֹ: רְאוּ כִּמָּה הוּא יוֹשֵׁב וּמִשְׁחָק בָּכֶם, תִּדְעַ שְׁכֵן הוּא אִם עוֹשֶׂה אֲנִי לָךְ טְלִית שְׁכָלָה תְּכַלֶּת מָה יֹאמַר עַל זֶה?

עֲמָדָה וְעִשְׂתָּה לוֹ טְלִית שְׁכָלָה תְּכַלֶּת, נִתְעַטֵּף בָּהּ וְעָמַד לִפְנֵי מֹשֶׁה, אָמַר לוֹ מָה הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ? אָמַר לוֹ אֶתָּה אָמַרְתָּ מַעֲט וְאֲנִי עָשִׂיתִי הֶרְבֵּה.

עוֹד אָמַר לוֹ קֶרַח: כָּתוּב "וְכִתְבֹתֶם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ" (דְּבָרִים ו, ט) בֵּית שֶׁהוּא מֵילָא סְפָרִי תוֹרָה, צִרְיָךְ מְזוֹזָה אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ מֹשֶׁה רַבְּנוּ: הֵן, אָמַר לוֹ קֶרַח: יִשְׁמְעוּ אֲזַנֶּיךָ מָה שֶׁפִּיד מוֹצִיא. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: קֶרַח עֲבֵרְתָּ עַל מִצְוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִתְגָּאִיתָ בַּעֲשָׂרָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עָמַד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַעַס, אָמַר לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם קִיָּמִים

פְּרִשְׁת חֻקַּת

הֵם דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ הֵבֵא עֲלֵיהֶם גִּזְרָה, שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וְגו' (במדבר טז, ל), וְאִי זֶה, זֶה פִּתְחָהּ שֶׁל גִּיהֶנֶם, שֶׁבִקֵּשׁ שִׁפְתָּתָהּ שֶׁל גִּיהֶנֶם תִּבְרָא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם.

וּבִאֲמַת אִם נִתְּבוֹנֵן נִרְאָה שֶׁלְקַרְח הָיוּ טַעֲנוֹת 'הִגְיוֹנוֹת', מָה הִהְגִּיוֹן שִׁטְלִית שֶׁכָּלָה תְּכַלֵּת תִּהְיֶה חִיבַת בִּפְתִּיל תְּכַלֵּת?

מָה הִהְגִּיוֹן שִׁבִּית מְלֵא סִפְרֵי תוֹרָה יִהְיֶה חִיב בְּמִזְוָה?

וּמָה הִיָּה בְּסוּפוֹ, הוּא עִם כָּל 'הִהְגִּיוֹן' שֶׁלּוֹ שִׁקֵּעַ בְּמַעֲמָקֵי הַגִּיהֶנֶם.

וְזֶה הַהִסְמָכָה שֶׁל פְּרִשְׁת חֻקַּת אַחֲרֵי פְּרִשְׁת קֶרַח, לְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֵל תִּהְיֶה קֶרַח, אֵל תִּנָּסֶה לְהִבִּין אֶת אֱלֹקִים, תַּעֲשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ כִּי הוּא צָוָה וְלֹא כִּי זֶה מְסִתֵּדֵר לָךְ בְּמוֹחַ.

הִרְעִיוֹן הַזֶּה נִכְלָל בְּצוּוֵי הָאֱלֹקִי לְשִׁמְעַ בְּקוֹל חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל וּמִנְהִיגֵי הַדּוֹר, וְאִמְרָה הַתּוֹרָה "לֹא תִסּוֹר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יְמִין וּשְׂמָאל" (דְּבָרִים יז, יא), וְדִרְשׁוּ חַז"ל (סִפְרֵי דְּבָרִים פְּרִשְׁת שׁוֹפְטִים פֶּסָקָא קִנָּד

אוֹת יֵא) אֶפְלוּ אִם יֹאמְרוּ לָךְ עַל יְמִין שֶׁהוּא שְׂמָאל, וְעַל שְׂמָאל שֶׁהוּא יְמִין צָרִיךְ לְשִׁמְעַ לָהֶם. וְהִסְבָּה לָזֶה כִּי אוֹתָם תִּלְמִידֵי חֻכְמִים וּמִנְהִיגֵי הַדּוֹר רוּחַ ה' בְּפִיהֶם שְׁלֵא יִכְשְׁלוּ בַּהוֹרָאָה (עֵין שְׂמוּאֵל ב פֶּרֶק כג פְּסוּק ב, וְעֵין בְּסִפְרֵי יִלְקוּט יוֹסֵף קָצוֹר שֶׁלְחַן עֲרוּךְ יוֹרֵה דְּעָה סִימֵן רֵמָה, רֵמֹ - הִלְכוֹת תִּלְמוּד תּוֹרָה סְעִיף ע), וְלִכֵּן גַּם אִם הִהְגִּיוֹן לֹא כָּךְ מְסִתֵּדֵר, צָרִיךְ שֶׁהָאָדָם יִכְפִּיף אֶת עַצְמוֹ לָזֶה.

הָרֵב שֶׁל עַצְמוֹ

לְפַעֲמִים בִּנְאָדָם מִתְחִיל לְלַמֵּד תּוֹרָה עִם הָרֵב שֶׁלּוֹ וְהוּא שֵׁם לֵב שֶׁהָרֵב שֶׁלּוֹ קָצַת עָסוּק, וַיֵּשׁ לוֹ עוֹד תִּלְמִידִים, אֲזִי הוּא מַחְלִיט לְהִיּוֹת 'הָרֵב שֶׁל עַצְמוֹ', וּמִתְחִיל לְהַמְצִיא תּוֹרָה מִשְׁלוֹ, וּמוֹרָה לְמִרוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ

פְּרִשְׁת חֻקַּת

לְהוֹרָאָה שְׁעָלֵיו נֶאֱמַר "רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה" (משלי ז, כו), כִּזֶּה אָדָם עֲדִיף שֶׁהוּא בְּכָלֵל לֹא יִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה, כִּי הוּא חֲלוּל הַשֵּׁם מֵהִלָּךְ, וְזֶה מֵה שִׁקּוּרָה בְּעוֹלָם לְצַעֲרָנוּ הָרַב. אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר סְפוּרִים, אֶתְּהָ רֹאָה אָדָם שֶׁנֶּרְאָה דָּתִי, אֶפְלוּ חֲסִיד הוּא נֶרְאָה, הוּא הוֹלֵךְ לִישִׁיבָה, אָבֵל הוּא עוֹשֶׂה דְּבָרִים שֶׁהֵם נֶגֶד כָּל גְּדוּלֵי הַדּוֹר, נֶגֶד כָּל הַהֲלָכוֹת. לִפְנֵי כִּמָּה יָמִים רָאִינוּ אֵיזָה וִידָאוּ שֶׁל אֶחָד שִׁקּוּרָא לְעֶצְמוֹ רַב, פֶּה בְּאַמְרִיקָה, וְהוּא מְסַפֵּר סְפוּר אִישִׁי שֶׁהוּא לָקַח אֶת הַמְשַׁפָּחָה שָׁלוּ לְקוֹלֹנֹעַ בְּשִׁבְתָּ! עִם הַשְׁטֵרִיִּמֶל וְעִם הַכֵּל, מֵאִיפֹה זֶה בָּא? זֶה לֹא בָּא מִחֹסֶר לְמוֹד, הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לְמָדוּ, לְמָדוּ מִשְׁנָה, גִּמְרָא, הִלְכָּה, תִּשְׁאָלוּ אוֹתָם שְׁאֵלוֹת, יֵשׁ הֲרֵבָה פְּעָמִים שֶׁהֵם יַעֲנוּ אֶת הַתִּשְׁוּבָה, אָבֵל מֵהָ קֶרֶה? אִיפֹה קֶרֶה הַקָּצֵר הַזֶּה? זֶה קֶרֶה בְּרִגְעַ שֶׁהָאָדָם הַזֶּה לֹא עָשָׂה לְעֶצְמוֹ רַב, אוֹ שִׁישׁ לוֹ אֵיזָה רַב מִחֻמֵּד שֶׁאֹמֵר לוֹ מֵה שֶׁהוּא אוֹהֵב לְשִׁמֵּעַ, מֵה אֶתְּהָ רוֹצֶה שִׁיְהִיָּה מִתֵּר אוֹ אֲסוּר? מִתֵּר אִזּוֹ מִתֵּר, אֲסוּר אִזּוֹ אֲסוּר, אֲנִי אֲמַצָּא לָךְ מִתֵּרִים וְאוֹסְרִים, תִּגִּיד לִי מֵה אֶתְּהָ רוֹצֶה. כִּזֶּה רַב עֲדִיף כִּבֵּר לְקִנּוּת עֲצִיץ שִׁיְהִיָּה הָרַב שְׁלָךְ, עֲצִיץ יִחְזִיק יוֹתֵר זָמָן מִהָרַב הַזֶּה... רַב נֹחַ כִּזֶּה שְׂרֹאָה אוֹתָךְ נוֹסֵעַ בְּשִׁבְתָּ וְלֹא אוֹמֵר לָךְ כָּלוּם זֶה לֹא רַב, זֶה עָרַב רַב.

עֲשֵׂה לָךְ רַב

וְלִפְעָמִים הָאָדָם 'קוֹנֶה' אֶת הָרַב שָׁלוּ בְּכִמָּה תְּרוּמוֹת אוֹ הוֹרָאת קִבֵּעַ, וְהָרַב חוֹשֵׁשׁ לְהַעִיר לוֹ שֶׁלֹּא יִפְסִיד אֶת הַתְּרוּמָה, וְלִכֵּן אָמְרוּ חֲז"ל עֲשֵׂה לָךְ רַב וְקִנְהָ לָךְ חֵבֶר (אֲבוֹת פָּרָק א מִשְׁנָה ו), לֹא קִנְהָ לָךְ רַב, אֲסוּר לָךְ לְקִנּוּת אֶת הָרַב שְׁלָךְ, וְלָתֵת לוֹ שִׁחָד כְּדִי שֶׁלֹּא יוֹכִיחַ אוֹתָךְ.

הַפְּרָצוּפִים שֶׁל הַיֵּצֵר הָרָע

סִבָּה נוספת שֶׁצָּרִיךְ רַב שֶׁגָּדוֹל מִמֶּךָ, הִיא כְּדִי שִׁיְדָרִיךְ אוֹתָךְ אִידָה לְהַתְנַגֵּד לַיֵּצֵר הָרָע, שֶׁהָרִי לַיֵּצֵר הָרָע יֵשׁ כִּמָּה שְׁמוֹת כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּגְמָרָא (סִפְּהָ דִּף

פְּרִשֶׁת חֻקַּת

נב עמוד א) שֵׁשׁ שְׂבָעָה שְׁמוֹת לַיֵּצֶר הָרַע: הַקֵּב"ה קִרְאָהוּ "רָע" (בְּרֵאשִׁית ח, כא), וּמִשֶּׁה רִבְּנוּ קִרְאָה לּוֹ "עֶרֶל" (דְּבָרִים י, טז), דָּוִד הַמֶּלֶךְ קִרְאָה לּוֹ "טָמֵא" (עֵין תְּהִלִּים נא, יב), שְׁלֹמֹה קִרְאָה לּוֹ "שׁוֹנֵא" (מִשְׁלֵי כה, כא) יִשְׁעִיָּה הַנְּבִיא קִרְאָה לּוֹ "מְכֻשׁוֹל" (יִשְׁעִיָּה נז, יד), יִחְזַקְאֵל קִרְאָה לּוֹ "אַבָּן" (יִחְזַקְאֵל לו, כו), וַיֹּאֵל קִרְאָה לּוֹ "צְפוֹנִי" (יֹאֵל ב, כ). וְשִׁמְעָתִי מֵהֶרֶב נָסִים יָגֵן זצ"ל שֶׁהֶסְפִּיר בְּזֶה שֶׁהַיֵּצֶר הָרַע כָּל הַזְּמַן מְשַׁתֵּנָּה לְפִי אֵיךְ שְׂאֵתָה מְשַׁתֵּנָּה, פַּעַם אַחַת הוּא בְּתַפְקִיד שֶׁל יֵצֶר הָרַע - מְלַמֵּד אוֹתָךְ לִהְיוֹת רָע, וּפַעַם אַחַת הוּא בְּתַפְקִיד שֶׁל עֶרֶל - שְׂאוֹטִם אֶת לִבְךָ מִלְּקַלֵּט אֶת דְּבָרֵי הַמוֹסֵר, וּפַעַם אַחֲרָת הוּא מְטִימָא אוֹתָךְ בְּדְבָרִים אֲסוּרִים (עֵין וַיִּקְרָא יא, מג וּבִיּוֹמָא דִּף לט עמוד א), וּלְפַעְעִים הוּא מְכַשִּׁיל אוֹתָךְ בְּמַצּוֹת שֶׁהֵן 'מַצּוֹת מֵהַשֹּׁטֵן' - כְּמוֹ לְמִשְׁלֵי אֶחָד שֶׁשׁוֹמֵר אֶת הָעֵינִים שֶׁהוּא מְכִיר, וְלֹא רוֹצֶה שְׂאָף אֶחָד יַעֲזֹר לָהֶם, כְּדִי שֶׁכֶּשֶׁהוּא יִתֵּן לָהֶם מַתָּנוֹת לְאַבְיוֹנִים הֵם יִהְיוּ 'אַבְיוֹנִים מִהֲדָרִים'. וְגַם הוּא מַגִּיעַ לְאָדָם לְפַעְעִים כְּאַבָּן שֶׁמְכַבִּיד אֶת לְבוֹ וְנִהַפֵּךְ לְבוֹ לְלֵב אָבִן (עֵין יִחְזַקְאֵל יא, יט), וּלְפַעְעִים הוּא מַגִּיעַ כְּצְפוֹנִי שֶׁהוּא צְפוֹן בִּלְבָב, וְאִי אֶפְשָׁר לָשִׁים אֵלָיו לֵב, רַק בְּהַתְמַדָּה חֲזָקָה בְּלִמּוּד הַמוֹסֵר. וְכֵן הֵלְאָה, וְאֵם לֹא יִהְיֶה רַב שֶׁמְכִיר אוֹתָךְ עִם הַחֲלָשׁוֹת שֶׁלָּךְ וְהַכּוֹחוֹת שֶׁלָּךְ, הַיֵּצֶר הָרַע יִכְנִיעַ אוֹתָךְ בְּקִלּוֹת. וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁלֹּא מְסַפִּיק שֶׁהָאָדָם יִבְחַר לוֹ אֶת הַרְמָב"ם אוֹ אֶת מֶרֶן הַשְּׁלַחַן עֲרוּךְ לְרַב, כִּי לְמִרוֹת כָּל גְּדֻלּוֹתָם בְּתוֹרָה, הֵם לֹא מְכִירִים אוֹתָךְ וְאֵת הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁלָּךְ הַפְּרָטִי, וְלִכֵּן צָרִיךְ רַב חֵי שֶׁיְּכַוֵּל לְהַדְרִיךְ אוֹתָךְ בְּכָל הַהִתְמוּדִיּוֹת וְהַנְּסִיווֹת.

הַרְבֵּ לְרַב

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁגַּם תַּלְמִיד חָכֵם וְרַב, צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה לוֹ רַב, שֶׁהֵרִי הַיֵּצֶר הָרַע מִתְגַּרֵּה בְּתַלְמִידֵי חָכְמִים יוֹתֵר מִכָּלֵם (סְכָה דִּף נב עמוד א), וְכָל הַגְּדוֹל מִחֲבֵרוֹ יִצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ (סְכָה דִּף נב עמוד א). הַגָּאוֹן מְוִילָנָא הֵיךְ אוֹמֵר לְתַלְמִידִים שְׁלוֹ, מָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים, שְׂאִין לִי יֵצֶר הָרַע? הַיֵּצֶר הָרַע שְׁלִי

פְּרִשְׁת חֻקֹּת

שׁוּרֶף אוֹתִי כָּל יוֹם! אֲבָל אֲנִי מִתְגַּבֵּר עָלָיו (אור דְּנִיָּאל פְּרִשְׁת כִּי תֵצֵא עֲמוּד שְׁמָה). אֲבָל יֵשׁ כָּלִים לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, מָה הַכָּלִים? הַגְּמָרָא (סְכָה דָּף נב עֲמוּד ב) אוֹמֶרֶת: אִם פָּגַע בְּךָ מְנוּל זֶה מְשַׁכְּהוּ לְבֵית הַמְּדֻרָּשׁ, קַח אוֹתוֹ לְבֵית הַמְּדֻרָּשׁ, תִּלְמַד תּוֹרָה, תִּלְמַד מוֹסֵר, תִּתְחַזֵּק.